

PANIMULA PARA SA PHR ISYU PAGSASALIN: GAWAING KASANAYAN AT KATULUYAN

Nilo S. Ocampo, PhD
Abril 2016

Gawain itong umuunlad habang nakakasanayan at buong sigla dapat na naipagpapatuloy. Sa harap ng globalisasyon at epekto nitong pagkalaho ng mga wika sa daigdig tuwing ikalabing-apat na araw, wasto lang na panindigan ito ng mga tagagamit.

Tinutukoy dito ang gawain ng pagsasalin; mangyari pa, ang gamit ng sariling wika upang ihulog ang mga akdang pampanitikan at pangkalinangan mula ibang wika na paksain nitong kasalukuyang isyu ng **Philippine Humanities Review (Rebyu ng Humanidades sa Pilipinas)**.

Tinutunton ng isyu ang malaon nang gawi ng mga dantaon, o angaw-angaw nga, simula magkaroon ng talastasan sa anyo nitong ukit at nakasulat. Banayad na namamasyal sa liwanag ng buwan o nagdudumaling makahabol, sukat mailarawan ang katunayan o kamithian sa ating lugar; datapwat hindi maikakailang nakarating o nakakarating na ang gawaing pagsasalin, napatunayan na sa marami-raming pagkakataon sa nakaraan, at bumabaybay pa ang apat na pagpupunyaging hain sa katipunan dito.

Sanga-sanga na rin ang landasin sapagkat hindi lang iisang wika o anyo ng pagsasalin ang sangkot. Mapanaig ang pagsasalin mula wikang Inggles tungong wikang Filipino tulad ng salin ni Pauline Marie Hernando sa *A Room of One's Own* ni Virginia Woolf. Kahingiang pambansa at wikang tulay talaga ang nauna, datapwat

kakasangkapanin ang mga dalubhasa sa ibang wika para ihulog itong tuwid sa (mga) wika ng bansa. Ganito ang ginawa ni Camilo Nogoy sa pagsasalin mula Pranses tungong Filipino ng **Au Couer Sauvage Des Philippines** tungkol sa mga mamamayan ng kabundukang Hilagang Luzon. Adaptasyon naman (o pagdidiskarte kung aalagatain) ang hinugot ni Vlad Gonzales sa nobelang 1984 ni George Orwell mula Inggles tungong **Unang Yugto ng Dulang May Ganap na Haba** sa Filipino. Samantala, papuntang labas sapagkat “export” naman natin (maari ring palabas, sapagkat humihiwang tunay ang panunuya) ang laro ni Jose Duke Bagulaya sa salin sa Inggles ng mga sariling-gawang palabtik na Waray.

Mababahagi na sa korpus ng aral-salin ang apat na nabanggit, hindi lang sa sangkot na mga wika (pambansa, pangrehiyon, pang-inang-wika) at teknik (normal na usapin o diskarte patungong ibang anyong pampanitikan) kundi sa pagkikintal ng mga usaping pangkalinangan at pangkasarian (cf. katumpakan ng katawagang Igorot o paggigiit ng katumpakang puwang ng kababaihan).

Mayroon dapat na nakalaang puwang tungkol sa pagsasalin ang PHR. O may isa o mahigit na seksyon kaya sa bawat isyu kundi man isang buong isyu tungkol lang sa pagsasalin tulad ng kasalukuyang isyu, na magaganap na regular. Hangad pa kung gayon, na mailathala ang kabuuan ng mga pagsasalang naisasagawa (hindi lang kabanata, hindi lang ilang tula o linya halimbawa) kasabay ng malawakang pagkukusa at pagpoproyekto, sa hanay ng mga indibidwal at/o mga samahan, at (kinakailangan, isinasagawa na ng mga nais lumuklok sa pinakamataas na puwesto sa kapuluan, itatakda bilang patakaran) sa larangang pambansa.

“Nahinumduman ko an Pilipinas,” kanti nga sa tagasalin ng mga palabtik, maari na ring makaramdaman ng tunguhing “ginsasanto” ang sariling wika at gamit nito sa pagsasalin, tila “mga bukad” sa bukirin.